บทที่ 1
บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

จากกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้สถานการณ์ต่าง ๆ ในโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ขึ้นอย่างรวดเร็ว จนกลายเป็นปัจจัยท้าทาย ที่ประเทศจะต้องเผชิญในการพัฒนาประเทศต่อไป ซึ่งการพัฒนาประเทศ ในอดีตภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของโลก และสังคมไทย ส่งผลกระทบในเชิงบวกและเชิงลบต่อสังคม เศรษฐกิจรวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ การพัฒนาประเทศในอนาคต จึงจำเป็นต้องมุ่งไปสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญต่อระบบการพึ่งพาตนเอง เสริมสร้างความแข็งแรงให้กับทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในประเทศ ทั้งทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทุนเหล่านี้นับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อความเข้มแข็งหรือความอ่อนแอของประเทศ โดยหากทุนเหล่านี้มีเพิ่มมากขึ้น และมีการเสริมสร้างให้เกิดความเข้มแข็ง เกิดประโยชน์อย่างเชื่อมโยง สามารถเกื้อกูล พึ่งพาซึ่งกันและกันได้มากยิ่งขึ้น ก็จะเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน การก้าวเข้าสู่ระบบสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ จึงเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้หรือที่เรียกว่าทุนทางปัญญาของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะระบบสังคมเศรษฐกิจแบบใหม่จะให้ความสำคัญต่อการสร้างสรรค์ความรู้ และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ส่งผลให้ต้องใช้การวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับฐานความรู้ของประเทศ รวมทั้งองค์กรต่าง ๆ ก็จำเป็นต้องปรับตัวไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ บุคลากรและแรงงานต้องมีความรู้และทักษะหลายด้าน ต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ รู้จักเพิ่มเติมความรู้และทักษะใหม่ ๆ ให้แก่ตนเอง สามารถปรับตัวและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของกระแสต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (สำนักงานบริหารการศึกษานอกโรงเรียน, 2550, หน้า 1)

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2544) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2549) พบว่าแผนทั้ง 2 ช่วง มีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาคน โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่งผลของการพัฒนาดังกล่าว พบว่าคนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันเนื่องมาจากการมีหลักประกันสุขภาพ อีกทั้งปัญหายาเสพย์ติดก็ลดลง แต่กลับประสบปัญหาวิกฤติค่านิยม จริยธรรมและพฤติกรรม ซึ่งเชื่อมโยงถึงการดำเนินชีวิต ความประพฤติ ความคิด ทัศนคติและคุณธรรมของคนในสังคมที่มีแนวโน้มเสื่อมถอยลง สภาพครอบครัวเริ่มอ่อนแอ พ่อแม่จำนวนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจใน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

บทบาทการใช้ชีวิตครอบครัว ไม่มีเวลาในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานให้เกิดการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ประกอบกับสถาบันทางสังคม สถานศึกษา สถาบันทางศาสนายังไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ ในการเสริมสร้างเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดีของสังคม การเข้าสู่การพัฒนาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – พ.ศ. 2554) ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในหลายบริบท ทั้งที่เป็นโอกาสและข้อจำกัดต่อการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมของตน เพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ต่อเนื่องจากแผนทั้ง 2 ฉบับที่ผ่านมา และให้ความสำคัญต่อการรวมพลังสังคมจากทุกภาคส่วน ให้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนของแผนพร้อมทั้งสร้างเครือข่ายในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่การปฏิบัติโดยเชื่อมโยงแผนระดับชาติลงสู่แผนระดับต่าง ๆ (สำนักงานบริหารการศึกษานอกโรงเรียน, 2550, หน้า 2)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 5 ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษา ในมาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ ด้านบริหารบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และมาตรา 40 กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครองนักเรียน ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นกรรมการและเลขานุการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 24-25) จากความสำคัญตามที่ระบุในพระราชบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่ามีจุดเน้นให้การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษาโดยตรงให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ มีอิสระในการตัดสินใจในการบริหารจัดการด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไปในรูปของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน ตัวแทนครู ตัวแทนผู้ปกครอง และชุมชนร่วมกันบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมและเป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนให้มากที่สุด ดังนั้น การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM) จึงเป็นนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษารูปแบบหนึ่งที่นำมาใช้ในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของสถานศึกษาในการบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยประสาน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ความร่วมมือให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมและตัดสินใจ และร่วมพัฒนาประสิทธิผล การบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด โดยสถานศึกษาสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเองตามหลักการสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) หลักการกระจายอำนาจ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน 4) หลักการบริหารตนเอง 5) หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (อุทัย บุญประเสริฐ, 2546, หน้า 154-156)

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นรูปแบบการบริหารที่ได้รับความสนใจในวงการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เพราะเป็นรูปแบบที่สอดคล้องกับแนวทางการบริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นอกจากนั้นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานจะต้องมีการลดอำนาจสั่งการจากระดับกระทรวงมาให้คณะกรรมการสถานศึกษา และถ่ายโอนอำนาจการบริหารจัดการจากเขตพื้นที่การศึกษามาสู่สถานศึกษาโดยตรง ทำให้การบริหารสถานศึกษาเป็นการตัดสินใจ ณ ฐานปฏิบัติการ (Site-Based Decision Making) ซึ่งจะต้องมีการให้อำนาจสถานศึกษาในการบริหารจัดการตนเอง โดยระบบการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 54-57) สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ได้กล่าวว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสามารถ สนองความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน การบริหารในรูปแบบของคณะกรรมการสามารถ ระดมผู้มีประสบการณ์ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร ส่งผลให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และพร้อมใจกันในการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สำหรับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – พ.ศ. 2561) ได้กำหนดประเด็นสำคัญของระบบการศึกษาและเรียนรู้ที่ต้องปฏิรูป 4 ประการหลัก คือ 1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมมีจิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทย ยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริตและต่อต้านการซื้อสิทธ์ ขายเสียง สามารถก้าวทันโลก มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่สมบูรณ์ ห่างไกลยาเสพติด เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น มีสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่ามีระบบกระบวนการผลิต และพัฒนาครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ โดยพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กร

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และภาคเอกชน และทุกภาคส่วนมีระบบการบริหารจัดการที่มีความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ มีการบริหารจัดการการเงิน และงบประมาณที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 5)

สาระสำคัญของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้น ได้เสนอแนวคิดและวิธีการจัดการศึกษาที่ท้าทายหลายด้าน จึงเป็นเสมือนกฎหมายปฏิรูปการศึกษา ดังจะเห็นได้ว่าในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินี้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ คือ ปฏิรูประบบการศึกษา ให้สอดรับซึ่งกันและกันทั้งระบบ ปฏิรูปแนวการจัดการศึกษาโดยให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิรูปหลักสูตรและเนื้อหาสาระ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น และเอกชน โดยเน้นเรื่อง การกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ปฏิรูประบบครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีการยกระดับสถานภาพของวิชาชีพครู การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพครู ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรมาให้เพื่อการศึกษา ปฏิรูประบบประกัน คุณภาพการศึกษา เน้นเรื่องของการประกันคุณภาพภายในและให้มีการรับรองและประเมินผลมาตรฐานจากองค์กรภายนอก และปฏิรูปสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มุ่งให้มีการผลิตใช้สื่อและเทคโนโลยีในรูปแบบที่หลากหลายที่มีคุณภาพ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544, หน้า 15-18)

การปฏิรูปการศึกษามุ่งให้เกิดคุณภาพทั้งในด้านผลผลิต กระบวนการจัดการ และปัจจัยต่าง ๆ โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษา พัฒนาทั้งระบบ (Whole School Approach: WSA) บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก็คือ ผู้บริหาร โรงเรียน เพราะต้องเป็นผู้นำ และผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอน และการเรียนรู้ รวมทั้งประสานสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิผล (สุพล วังสินธุ์, 2545, หน้า 29) ผู้บริหารโรงเรียนจึงเปรียบได้ว่าเป็นจอมทัพสำคัญที่จะนำพาองค์กรให้ก้าวไปในกระแสแห่งการปฏิรูปได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ผู้บริหารโรงเรียนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางบริบท หลากหลายส่วนนั้น น่าจะเปรียบได้กับ “ผู้บริหารมืออาชีพ” จึงจะเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่จะทำหน้าที่สำคัญให้ไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์โดยการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติที่แสดงให้เห็นศักยภาพ คุณภาพ เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาแห่งนั้น โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 43 ระบุว่า การบริหารและการจัดการศึกษาเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยการกำกับ ติดตามการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากรัฐ และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ และให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

บริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จึงได้พัฒนาระบบประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานการศึกษา ที่เน้นหลักการให้โรงเรียนได้พัฒนาและประเมินตนเองอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่อง บนพื้นฐานของความมีเสรีภาพทางวิชาการและความคล่องตัวในการบริหารจัดการ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จึงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเบื้องต้นการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ทุกระดับการศึกษาและหลักสูตรที่โรงเรียนเปิดสอน ครอบคลุมปัจจัยหลักสามด้านคือ ด้านคุณภาพของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจริง คุณภาพของบริการที่จัดให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน และประสิทธิผลของการจัดการและการบริหาร การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาด้านมาตรฐานประสิทธิผลของการจัดการและการบริหาร ของโรงเรียน ประเภทสามัญ ยังมีอุปสรรคที่ส่งผลต่อนโยบายและแนวทางการดำเนินงานเรื่องการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชนยังไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ซึ่งมาจากสาเหตุที่ผู้บริหารโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านมาตรฐานประสิทธิผลของการจัดการและการบริหาร และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเอกชนในรูปของการประกันคุณภาพและการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษายังไม่ประสบผลสำเร็จ

นอกจากนี้การประเมินคุณภาพภายนอก สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ปี พ.ศ. 2547 พบว่าคุณภาพนักเรียนยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ โดยเฉพาะในเรื่องการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดวิจารณญาณ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ สำหรับครูมีปัญหาในเรื่องการส่งเสริมการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา, 2550, หน้า 426) และผลคะแนน O-Net ของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2554 ทั่วประเทศ จากการสอบ 8 วิชา พบว่าคะแนนเฉลี่ยในวิชาหลัก ได้แก่ ภาษาไทย สังคมศึกษา ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ นักเรียนไทยยังคงทำคะแนนได้ไม่ถึงร้อยละ 50 เช่นเดิม และบางวิชายังมีค่าเฉลี่ยต่ำลงกว่าเดิมด้วย โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ที่ได้คะแนนต่ำมาก เฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 20 ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า นักเรียนไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ตกต่ำลง (สัมพันธ์ พันธุ์พฤกษ์, 2554) นอกจากนี้ยังมีปัญหาคุณภาพการศึกษาที่ต้องเร่งพัฒนา ซึ่งยังมีโรงเรียนจำนวนมากไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน ขาดแคลนครูผู้สอนที่มีคุณภาพและในด้านบริหารจัดการที่พบว่ายังไม่มีการกระจายอำนาจสู่โรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามเป้าหมาย รวมทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจากทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง ซึ่งส่งผลให้ผลผลิตทางการศึกษามีคุณภาพต่ำ ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งยังไม่เป็นที่น่าพอใจ และขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (สำนักงาน

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554, หน้า 1) การบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิผลจึงมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการเพิ่มประสิทธิผลให้กับโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งครู ซึ่งเป็นผู้สอนหลักในระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายที่ตรงกันก็คือ ต้องการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากขึ้น การที่จะทำให้การสอนของครูมีประสิทธิผลสูงขึ้น ได้แก่การช่วยเหลือครูผู้สอนโดยตรงให้มีการปรับปรุงด้วยตนเองอยู่เสมอ (สุทธนู ศรีไสย์, 2549, หน้า 1-2)

รูปแบบของการพัฒนาโรงเรียนที่มีประสิทธิผลที่กำลังเป็นที่นิยมรูปแบบหนึ่ง โดยเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา คือตัวแบบของเลอซอท (Lezotte, 2001) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรที่สัมพันธ์กับการเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิผล (Correlates of School Effectiveness) โดยเลอซอทเชื่อว่าในการพัฒนาและปรับปรุงโรงเรียนให้มีประสิทธิผลนั้นจะต้องมีตัวแปรคุณลักษณะที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ดังนี้ โรงเรียนที่มีประสิทธิผลทุกโรงเรียน จำเป็นจะต้องมีลักษณะการเป็นผู้นำทางการสอน (Instructional Leadership) มีภารกิจที่ชัดเจนและมุ่งเน้น (Clear and Focused Mission) มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ (Safe and Orderly Environment) บรรยากาศการคาดหวังต่อผู้เรียนในระดับสูง (Climate of High Expectation) การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ (Frequently Monitoring of Student Progress) ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบ้านกับโรงเรียน (Positive Home – School Relations) และการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (Opportunity to Learn and Student Time on Task) ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้กลายมาเป็นที่รู้กันว่าเป็น ตัวแปรสัมพันธ์กับโรงเรียนที่มีประสิทธิผล (Correlates of School Effectiveness)

การวิจัยนี้ได้มุ่งที่การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ ซึ่งเป็นแนวทางให้ผู้บริหารโรงเรียนได้เข้าใจ และนำไปพัฒนาสถานศึกษาของตนให้มีประสิทธิผล ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหารจัดการ การพัฒนาครู การเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน มีบุคลากรที่มีคุณภาพ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิผล เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการที่เน้นโรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management: SBM) อันจะทำให้สถานศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงเส้นที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ

2. เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ เป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาสำหรับคนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยมีดังนี้

1. ผลที่ได้จะเสนอสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เพื่อหาวิธีการส่งเสริม สนับสนุน และเป็นแนวทางการพัฒนา ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ

2. ผลที่ได้จะใช้ในการวางแผนเพื่อสนับสนุนให้ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ ได้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ อันจะเป็นประโยชน์ในการหาแนวทางในการปรับปรุงการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

คำถามในการวิจัย

แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงเส้นที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ มีลักษณะเป็นอย่างไร

กรอบความคิดในการวิจัย

กรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แนวคิดในการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดปัจจัยที่อิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ ได้พัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดการสังเคราะห์งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผล และการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล พบว่ามีด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำมีบทบาทที่สำคัญต่อการกำหนดทิศทางขององค์การให้องค์การมีการบริหารองค์การที่มีประสิทธิผล ซึ่งในทิศทางเดียวกัน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนนั้นก็มีความสำคัญและส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียนไปสู่การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลด้วย ดังผลการวิจัยของแกลดดี้, เวย์สัน และเซอร์เกล (Grady, Wayson, & Zirkel, 1989, p. 16) ซึ่งสรุปไว้ว่า ผลการวิจัยให้น้ำหนักยืนยันกับสมมติฐานที่ว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล มีความสัมพันธ์ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล จากการค้นคว้าเอกสารผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดของแบส (Bass, 1985) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 4 แบบ คือ 1) ความมีเสน่ห์ (Charisma) 2) การดลใจ (Inspiration) 3) การกระตุ้นการใช้ปัญญา (Intellectual Simulation) และ 4) การเอาใจใส่เป็นรายบุคคล (Individualized Consideration)

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

1.2 การวางแผนกลยุทธ์

การวางแผนกลยุทธ์เปรียบเสมือนหางเสือในการดำเนินทิศทางในการดำเนินงาน และส่งผลต่อการทำให้องค์การเป็นองค์การประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิผล ในทางเดียวกันการบริหารองค์การที่มีประสิทธิผล ก็คือ การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล (Chandler & Alfred, 1962, p. 13) สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ จากการค้นคว้าเอกสารผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดของแมคนามาร่า (McNamara, 1999) โดยได้กำหนดตัวแปรสังเกตได้ที่เป็นองค์ประกอบหลักของการวางแผนกลยุทธ์ อันได้แก่ 1) การกำหนดภารกิจ (Identifying Mission Statement) 2) การเลือกจุดมุ่งหมาย (Selecting Goals) 3)การกำหนดกลยุทธ์ (Identifying of Strategy) 4) การกำหนดแผนงาน (Identification of Specific Action Plans) และ 5) การติดตามและปรับปรุงแผน (Monitoring the Plan)

1.3 การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้

การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้จะส่งผลต่อการสร้างประสิทธิผลให้แก่องค์การ ให้มีศักยภาพเหนือกว่าองค์การอื่น ๆ สามารถแข่งขันได้ (สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์, 2549, หน้า 248) ผู้วิจัยจึงอาศัยแนวคิดทฤษฎีของเซงเก้ (Senge, 1990) ผู้สร้างทฤษฎีองค์การแห่งการเรียนรู้ ได้ศึกษามุ่งเน้นในการพัฒนาบุคคลในองค์การในอันที่จะพัฒนาให้เกิดความรู้ ทักษะ ทัศนคติและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เพื่อก่อเกิดศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคคล และส่งผลต่อการบริหารองค์การที่มีประสิทธิผล สามารถปรับตัวอยู่รอดและแข่งขันได้ในยุคปัจจุบัน โดยการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญนั้น ก็เป็นรูปแบบการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีศักยภาพและทำให้โรงเรียนมีการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลด้วยเช่น จากการศึกษาสังเคราะห์ตัวแปรได้ ดังนี้ 1) บุคคลมีความเป็นเลิศ (Personal Mastery) 2) รูปแบบวิธีการคิด (Mental Model) 3) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) 4) การเรียนรู้กันเป็นทีม (Team Learning) และ 5) การคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking)

1.4 สมรรถนะขององค์การ

สมรรถนะขององค์การนั้น เป็นความสามารถขององค์การที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การให้เกิดประสิทธิผลและผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ และเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารองค์การหรือโรงเรียนที่มีประสิทธิผล โดยปัจจัยดังกล่าวล้วนเป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการบริหารจัดการภายในองค์การให้ดำเนินการไปอย่างราบรื่น (Steers, 1985, p. 62) ผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรที่เกี่ยวกับสมรรถนะขององค์การจากแนวคิดของธงชัย สันติวงษ์ (2539 ก) ในปัจจัยด้านคนและเงินทุน และแนวคิดการจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของพริดดี้ (Preedy, 1993) ตลอดจนตัวแบบของวรเดช จันทรศร (2539) ในด้านโครงสร้างการบริหารงาน การจัดการงบประมาณ อัตรากำลังคน รวมทั้งแนวคิดของกิตติ บุนนาค (2541) ที่กล่าวถึงการจัดโครงสร้างขององค์การและการใช้

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมกับองค์การ มาสังเคราะห์และกำหนดเป็นตัวแปรสังเกตได้ ดังนี้ 1) โครงสร้างการบริหารงาน 2) การจัดการงบประมาณ 3) อัตรากำลังคน 4) การจัดการสภาพแวดล้อม 5) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ

ได้แนวคิดของเลอซอท (Lezotte, 2001) ในการกำหนดตัวแปรวัดการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ซึ่งประกอบด้วย 1) การเป็นผู้นำทางการสอน (Instructional Leadership) 2) มีภารกิจที่ชัดเจนและมุ่งเน้น (Clear and Focused Mission) 3) มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ (Safe and Orderly Environment) 4) บรรยากาศการคาดหวังต่อผู้เรียนในระดับสูง (Climate of High Expectation) 5) การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ (Frequently Monitoring of Student Progress) 6) ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบ้านกับโรงเรียน (Positive Home – School Relations) และ 7) การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน (Opportunity to Learn and Student Time on Task)

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ภาพที่ 1 กรอบความคิดในการวิจัย

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบความคิดในการวิจัยเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงเส้นที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ ดังแสดงในภาพที่ 1 ผู้วิจัยได้สร้างแบบจำลองสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงเส้นที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ ดังภาพที่ 2

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

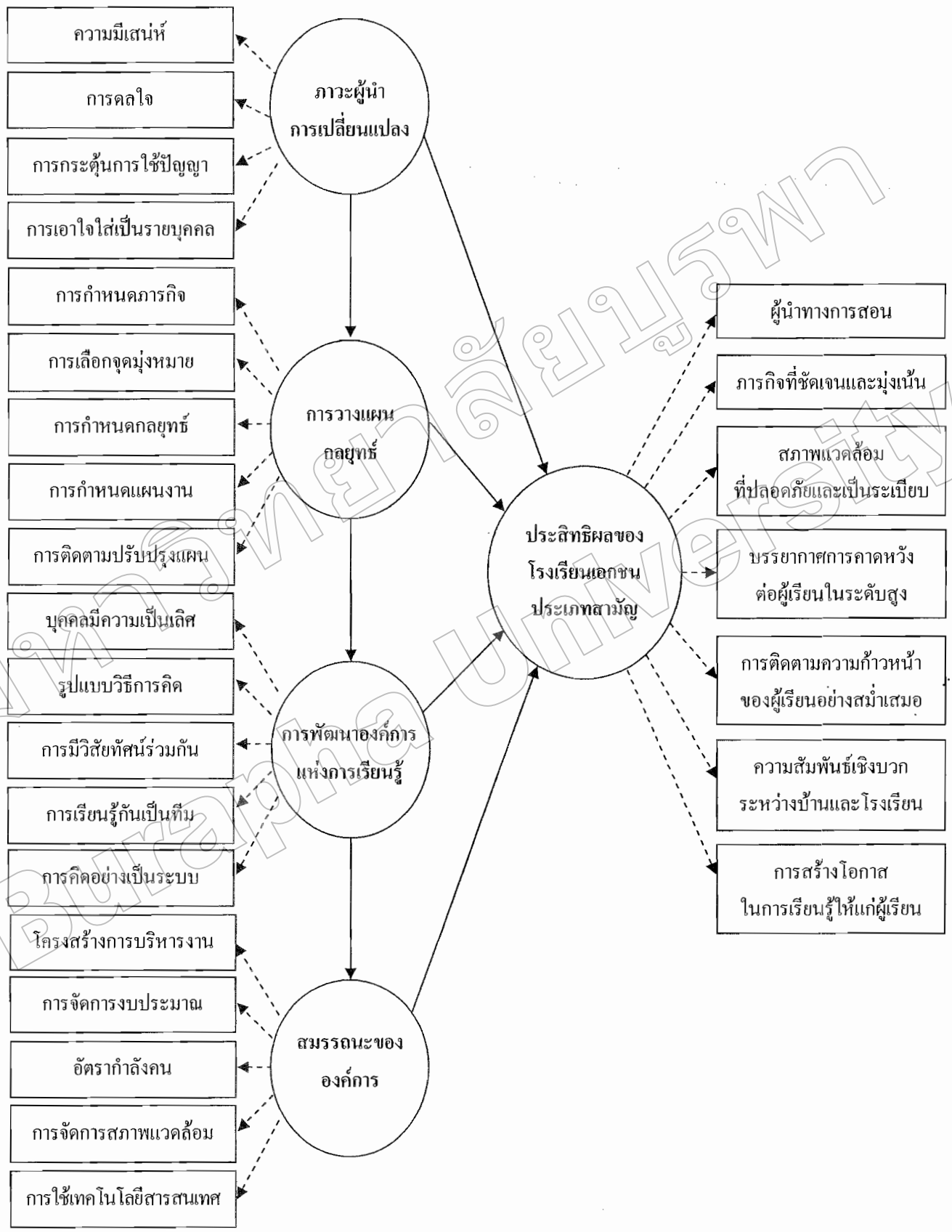

ภาพที่ 2 แบบจำลองสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงเส้นที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

สำหรับสัญลักษณ์ที่ใช้ในภาพที่ 2 นั้น ผู้วิจัยขอให้รายละเอียด โดยเริ่มจากสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในแบบจำลองสมมติฐานการวิจัยดังนี้ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542, หน้า 5,19; Hair, Anderson, Tatham, & Black, 1995, p. 673)

แทน ตัวแปรแฝง

แทน ตัวแปรสังเกตได้

แทน ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

 แทน ตัวแปรย่อยของตัวแปรแฝง

จากภาพที่ 2 เป็นการแสดงแบบจำลองสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงเส้นที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ โดยสมมติฐานนี้เกิดขึ้นจากกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรมด้านทฤษฎี แนวความคิด แบบจำลอง และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิจัยเรื่องนี้ โดยผู้วิจัยได้มีการจัดลำดับเชิงสาเหตุและผลระหว่างตัวแปรต่าง ๆ สามารถอธิบายเส้นทางอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ จากแบบจำลองสมมติฐานได้ดังนี้ คือ

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงและทางอ้อม ผ่านปัจจัยด้านการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ และด้านสมรรถนะขององค์การไปยังประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ

2. การวางแผนกลยุทธ์ ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงและทางอ้อม ผ่านปัจจัยด้านการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ และด้านสมรรถนะขององค์การไปยังประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ

3. การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงและทางอ้อม ผ่านปัจจัยด้านสมรรถนะขององค์การไปยังประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ

4. สมรรถนะขององค์การ ส่งผลทางบวกทั้งทางตรงไปยังประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ ได้แก่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร การวางแผนกลยุทธ์ การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ สมรรถนะขององค์การ

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ดังนี้

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญสังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 113,891 คน ข้อมูลปีการศึกษา 2553 (สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2553)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากจำนวนครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน นอกจากนี้ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องมีขนาดใหญ่เพื่อให้การแจกแจงเป็นปกติ โดยปกติในการวิเคราะห์สถิติประเภทพหุตัวแปร ควรกำหนดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 20 เท่า ของตัวแปรในโมเดล (Hair & Black, 2005, p. 740) ซึ่งเท่ากับ 520 คน จากนั้นแบ่งโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร กลุ่มโรงเรียนในภาคกลางและภาคตะวันออก กลุ่มโรงเรียนในภาคเหนือ กลุ่มโรงเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกลุ่มโรงเรียนในภาคใต้ จากนั้นสุ่มโรงเรียนโดยใช้เกณฑ์สัดส่วน 40 เปอร์เซ็นต์จากกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนได้ 152 โรงเรียน และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากครูผู้สอนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนละ 4 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องส่งแบบสอบถามทั้งสิ้น 608 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

3.3.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

3.3.2 การวางแผนกลยุทธ์

3.3.3 การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้

3.3.4 สมรรถนะขององค์การ

3.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ ประกอบด้วย

3.2.1 ผู้นำทางการสอน

3.2.2 ภารกิจที่ชัดเจนและมุ่งเน้น

3.2.3 สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ

3.2.4 บรรยากาศการคาดหวังต่อผู้เรียนในระดับสูง

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

3.2.5 การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

3.2.6 ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบ้านและโรงเรียน

3.2.7 การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ประสิทธิผลของโรงเรียน หมายถึง การบริหารโรงเรียนเอกชนโดยได้คุณค่าของผลงานสูงกว่าทรัพยากรที่ใช้ไป และบรรลุถึงวัตถุประสงค์ของโรงเรียนที่วางไว้ ซึ่งพิจารณาจากผู้นำทางการสอน ภารกิจที่ชัดเจนและมุ่งเน้น สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ บรรยากาศการคาดหวังต่อผู้เรียนในระดับสูง การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบ้านและโรงเรียน และการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

1.1 ผู้นำทางการสอน หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงบทบาทเป็นผู้นำทางการสอน และมีการสื่อสารภารกิจต่าง ๆ ของโรงเรียนให้แก่ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และนักเรียนอย่างมีประสิทธิผล รวมทั้งเข้าใจและประยุกต์ใช้คุณลักษณะของประสิทธิผลทางการสอนในการจัดหลักสูตร

1.2 ภารกิจที่ชัดเจนและมุ่งเน้น หมายถึง การที่โรงเรียนมีการกำหนดภารกิจไว้อย่างชัดเจน และให้ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมและผูกพันต่อภารกิจและเป้าหมายในการจัดการศึกษา รวมทั้งมีความรับผิดชอบต่อความมุ่งมั่นในการเผยแพร่ภารกิจและต้องการให้ภารกิจการจัดการศึกษาเพื่อเรียนทุกคนสัมฤทธิ์ผล

1.3 สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ หมายถึง บรรยากาศของโรงเรียนปราศจากความกดดันและช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน ผู้ปกครองเห็นว่าบรรยากาศที่ปลอดภัยและมีวินัยของโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก ที่ใช้ในการตัดสินเลือกโรงเรียนให้บุตรหลานตลอดจนต้องการให้สภาพแวดล้อมนั้นส่งเสริมการเรียนรู้ มีความปลอดภัยไร้กังวลจากภัยคุกคามต่าง ๆ

1.4 บรรยากาศการคาดหวังต่อผู้เรียนในระดับสูง หมายถึง ครูและบุคลากรของโรงเรียนเชื่อและแสดงออกอย่างชัดเจนว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถได้รับความรู้ตามสาระสำคัญของหลักสูตร และยังเชื่อว่าตัวบุคลากรเองเป็นผู้ช่วยเหลือให้ผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้เหล่านั้น

1.5 การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ หมายถึง การวัดผลและติดตามอย่างสม่ำเสมอ และผลลัพธ์ของการประเมินเหล่านั้นถูกใช้เพื่อปรับปรุงพฤติกรรมและศักยภาพของนักเรียนแต่ละบุคคล ตลอดจนใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรในภาพรวม

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

1.6 ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างบ้านและโรงเรียน หมายถึง ความไว้วางใจจากผู้ปกครองและชุมชน รวมทั้งผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับทางโรงเรียน ซึ่งผู้ปกครองเข้าใจและสนับสนุนภารกิจพื้นฐานของโรงเรียนและที่ให้โอกาสแสดงบทบาทที่สำคัญในการช่วยโรงเรียนเพื่อบรรลุภารกิจที่ทางโรงเรียนกำหนดไว้

1.7 การสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน หมายถึง ครูผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดเวลาของการเรียนการสอนในชั้นเรียนตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร เวลาโดยส่วนใหญ่นั้น ผู้เรียนก็จะได้รับมอบหมายงานอย่างกระตือรือร้นในห้องเรียนทั้งหมดที่เป็นกลุ่มใหญ่ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้คอยชี้นำและดำเนินการตามแผนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ โดยทั่วไป ผู้เรียนมีแนวโน้มที่สามารถเรียนรู้เกือบทุกสิ่งได้ในเรื่องราวได้ใช้เวลาศึกษา ถ้าครูผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้นั้น สิ่งหนึ่งที่จำเป็นจะต้องทำก่อนเป็นอันดับแรก คือการให้แน่ใจว่า ครูผู้สอนได้ทำการสอนและให้เวลาแก่ผู้เรียนได้ฝึกฝน

2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร หมายถึง พฤติกรรมการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ความมีเสน่ห์ การดลใจ การกระตุ้นการใช้ปัญญา และการเอาใจใส่เป็นรายบุคคล

2.1 ความมีเสน่ห์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่ปฏิบัติตนให้ครูเกิดความเลื่อมใสศรัทธา ได้รับความเคารพยกย่องจากครู เป็นแบบอย่างที่ดีให้ครูเอาเป็นแบบอย่าง และเกิดความไว้วางใจในการบริหารงาน ตลอดจนแสดงความเป็นมิตรแก่ครู และมีมาตรฐานในการทำงาน

2.2 การดลใจ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงเป้าหมายในอนาคตขององค์การแก่ครู โดยจุดประกายความคิดของครูที่จะช่วยทำงานให้เสร็จจากการใช้ความพยายามเพิ่มขึ้น รวมทั้งให้ครูตระหนักและเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมาย และเชื่อมั่นว่าจะสามารถปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายได้

2.3 การกระตุ้นการใช้ปัญญา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่จะกระตุ้นครูให้ใช้ปัญญาและความคิด โดยให้ครูสงสัยวิธีการทำงานแบบเก่าหรือวิธีการทำงานแบบดั้งเดิมและปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น ตลอดจนการที่ครูได้รับการสนับสนุนให้คิดเอง พัฒนาตนเองใช้นวัตกรรมในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งครูได้รับการสนับสนุนให้ประเมินค่านิยม ความเชื่อและความคาดหวังของตนที่มีต่อโรงเรียน

2.4 การเอาใจใส่เป็นรายบุคคล หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารที่เปิดโอกาสให้ครูแสดงออกซึ่งความสามารถอย่างเต็มที่และถูกต้องตามความถนัด มุ่งความสัมพันธ์ต่อครูเป็นรายบุคคลอย่างทั่วถึง ตลอดจนมอบหมายภารกิจให้แก่ครูปฏิบัติเพื่อให้มีโอกาสที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

3. การวางแผนกลยุทธ์ หมายถึง การกำหนดกลยุทธ์ที่เน้นความสำคัญเพื่อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้แก่ การกำหนดภารกิจ การเลือกจุดมุ่งหมายการกำหนดกลยุทธ์ การกำหนดแผนงาน และการติดตามปรับปรุงแผน

3.1 การกำหนดภารกิจ หมายถึง สิ่งที่สื่อภารกิจหลักขององค์การ ซึ่งจะสะท้อนปรัชญาที่จะกำหนดการดำรงอยู่ของโรงเรียน

3.2 การเลือกจุดมุ่งหมาย หมายถึง การกำหนดสิ่งที่องค์การต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้บรรลุภารกิจที่กำหนดไว้ โดยไม่ต้องระบุช่วงเวลาที่แน่นอนลงไป เป็นการกำหนดประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน

3.2 การกำหนดกลยุทธ์ หมายถึง สิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงยืดหยุ่นได้มากที่สุด ซึ่งองค์การจะต้องมีการวางแผนกลยุทธ์อย่างชาญฉลาดและมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกขององค์การ

3.4 การกำหนดแผนงาน หมายถึง การจัดรวมกลุ่ม ของงานหรือโครงการ หรืออาจกล่าวว่า แผนงานคือ งาน หรือโครงการย่อย ๆ หลายโครงการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและสอดคล้องกัน รวมทั้งแต่ละส่วนงานจะต้องดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่ากลยุทธ์ได้ถูกนำไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิผล ซึ่งงานหรือโครงการจะประกอบด้วยกิจกรรม (Activities) ต่าง ๆ ที่ดำเนินการภายใต้กรอบของงาน หรือโครงการหนึ่ง ๆ ซึ่งจะมีเงื่อนไขระยะเวลาเริ่มต้นสิ้นสุดในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

3.5 การติดตามและปรับปรุงแผน หมายถึง การประเมินผลสำเร็จของจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ตลอดจนแผนงานต่าง ๆ ได้ถูกนำไปปฏิบัตินั้น มีประสิทธิผลหรือไม่ ซึ่งบางครั้งตัวชี้วัดความสำเร็จที่สำคัญที่สุดในองค์การ อาจจะเป็น ผลตอบรับเชิงบวกของผู้ใช้บริการหรือลูกค้าของโรงเรียนก็ได้

4. การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาองค์การให้สมาชิกสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถแสดงศักยภาพสำหรับสร้างผลงานที่ต้องการ สามารถแสดงความคิดเห็นใหม่อย่างเสรี และแลกเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างความเป็นเลิศแก่องค์การ ซึ่งองค์การดังกล่าวจะมีคุฯลักษณะ 5 ประการ ประกอบด้วย บุคคลมีความเป็นเลิศ รูปแบบวิธีการคิด การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเรียนรู้กันเป็นทีมและ การคิดอย่างเป็นระบบ

4.1 บุคคลที่มีความเป็นเลิศ หมายถึง สมาชิกมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้ใฝ่ดี ใฝ่เรียนรู้ สามารถเพิ่มศักยภาพของตนเพื่อให้การปฏิบัติงานในโรงเรียนบรรลุผลสำเร็จ

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

4.2 รูปแบบวิธีการคิด หมายถึง สมาชิกเข้าใจบทบาทหน้าที่ และความสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการคิดให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์การ ยอมรับการเปลี่ยนแปลงโดยไม่ยึดติดกับความสำเร็จในอดีต ร่วมมือร่วมใจประสาน ผลประโยชน์ของโรงเรียน

4.3 การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน หมายถึง สมาชิกมีส่วนร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและยุทธศาสตร์ขององค์การให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ทำให้การปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนเกิดความสำเร็จตามที่สมาชิกมีความคาดหวังไว้

4.4 การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม หมายถึง สมาชิกมีการสนทนา ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ สามารถสอนงานซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งสามารถเรียนรู้ และปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีมอย่างเป็นกันเองกับทุกคน

4.5 การคิดอย่างเป็นระบบ หมายถึง สมาชิกมีความสามารถคิด และปฏิบัติงานที่ซับซ้อนอย่างเป็นระบบ ตลอดจนสามารถสร้างกรอบความคิดในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน โดยคำนึงถึงคุณภาพ องค์รวมก่อน

5. สมรรถนะของขององค์การ หมายถึง ความสามารถขององค์การที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การสามารถดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบด้วยโครงสร้างการบริหารงาน การจัดการงบประมาณ อัตรากำลังคน การจัดการสภาพแวดล้อม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารโรงเรียนเอกชน

5.1 โครงสร้างการบริหารงาน หมายถึง ระบบงาน การแบ่งงานตามโครงสร้างการบริหารที่กำหนดไว้เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายในองค์การ ตลอดจนกำหนดความสัมพันธ์ของสมาชิกสายงานบังคับบัญชา ช่วงการบังคับบัญชา การกระจายอำนาจและการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

5.2 การจัดการงบประมาณ หมายถึง ระบบบริหารการเงินและงบประมาณที่มุ่งเน้นประสิทธิผล มีความพียง ทันเวลา และมีความคล่องตัวที่เกิดจากการบริหารการเงินและงบประมาณของโรงเรียน รวมทั้งมีระบบการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินตามงบประมาณที่มีประสิทธิผล

5.3 อัตรากำลังคน หมายถึง การจัดบุคลากรของโรงเรียนเข้าสู่ตำแหน่งงานอย่างเหมาะสมตามความรู้ความสามารถ และมีจำนวนอัตรากำลังคนของโรงเรียนในภาพรวมก่อให้เกิดประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง รวมทั้งมีระบบการประเมินผลงานของบุคลากรที่มีประสิทธิผลด้วย

5.4 การจัดการสภาพแวดล้อม หมายถึง โรงเรียนมีการจัดวัสดุอุปกรณ์ฝึก เครื่องมือครุภัณฑ์ ตลอดจนนวัตกรรมที่โรงเรียนได้คิดค้นขึ้นอย่างเพียงพอและทันสมัย สามารถใช้ในการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

5.5 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การใช้เทคโนโลยี หรือนวัตกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการสารสนเทศของโรงเรียน อันได้แก่ การจัดเก็บประมวลผล ตลอดจนแสดงผลสารสนเทศในรูปของข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนให้แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโรงเรียนได้รับรู้และนำไปใช้ประโยชน์ได้

6. รูปแบบ หมายถึง ลักษณะที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของ แบบจำลองที่สร้างขึ้นตามทฤษฎีแทนปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงตามธรรมชาติ ที่สามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพื่อความเหมาะสมในการศึกษาวิจัย

7. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ หมายถึง รูปแบบที่มีลักษณะการเชื่อมเส้นโยงแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบ ทั้งที่เป็นตัวแปรแฝงภายนอกและตัวแปรแฝงภายใน

8. โมเดลสมการโครงสร้างเชิงเส้น หรือ โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น หมายถึง โมเดลที่สร้างขึ้นมาจากทฤษฎีเพื่อแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรหลาย ๆ ตัว ทั้งที่เป็นตัวแปรแฝงและเป็นตัวแปรสังเกตได้ และโมเดลนี้จะประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ โมเดลการวัด (Measurement Model) และโมเดลโครงสร้าง (Structural Model)

9. ครูโรงเรียนเอกชน หมายถึง บุคคลที่ได้รับอนุญาตให้เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชน ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ในโรงเรียน

10. โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญ หมายถึง โรงเรียนเอกชนในระบบที่จัดการศึกษาโดยกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน ซึ่งประกอบไปด้วยระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University